

สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้กัญชา พฤติกรรมการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับกัญชา และพฤติกรรมเสี่ยง
ต่อการใช้กัญชาในวัยรุ่นนครพนม

Current Situations of Cannabis Use, Cannabis Information-Seeking Behaviors, and Risk
Behaviors Related to Cannabis Use Among Adolescents in Nakhon Phanom Province.

กมลนัธ คล่องดี¹, นิชาพร ทิพลิงห์^{1*}, จรินทร์ โคตพรม¹, ญญา อ่อนผิว¹, พรณยุพา เนาว์ศรีสอน², เปรียบแก้ว ฝาระมี¹,
สุพัฒชัย ปราบศัตรู³, กุลธิดา ยะสะกะ⁴ และนริฏา พักแก้ว⁴

Kamonnat Klongdee¹, Nichaporn Tipsing^{1*}, Jarintorn Koteprom¹, Nuttaya Onpiw¹,
Panyupa Naosrisorn², Priabgeaw Faramee¹, Supatchai Prabsatru³,
Kulthida Yasaka⁴ and Narita Fakkaew⁴

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้กัญชา พฤติกรรม
การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับกัญชา และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาในวัยรุ่นนครพนม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น ของ 2 โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 579 คน ได้มาจากการ
สุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลและ
การใช้สื่อ และแบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาของนักเรียนวัยรุ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการใช้กัญชาในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 11 คน (ร้อยละ 1.90) นักเรียนจำนวน
148 คน (ร้อยละ 25.56) เคยค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชา โดยค้นหาเพื่อให้ได้รับข้อมูลและความรู้ใหม่ จำนวน
316 คน (ร้อยละ 54.58) แหล่งข้อมูลที่ใช้บ่อยถึงเป็นประจํามากที่สุด คือ สื่อออนไลน์ จำนวน 195 คน (ร้อยละ 33.68) และ
แพลตฟอร์มที่ใช้บ่อยถึงเป็นประจํามากที่สุด คือ TikTok จำนวน 81 คน (ร้อยละ 27.46) นักเรียนส่วนใหญ่มีความเสี่ยงต่อการใช้
กัญชาในระดับเสี่ยงน้อย จำนวน 305 คน (ร้อยละ 52.68) รองลงมาคือ เสี่ยงน้อยมาก จำนวน 197 คน (ร้อยละ 34.02) เสี่ยง
ปานกลาง จำนวน 72 คน (ร้อยละ 12.44) และเสี่ยงมาก จำนวน 5 คน (ร้อยละ 0.86) ผลการศึกษานำไปเป็นข้อมูล

Received : 31 สิงหาคม 2568

Revised: 20 มกราคม 2569

Accepted : 27 มกราคม 2569

¹ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม, Boromarajonani College of Nursing Nakhonphanom, Nakhonphanom University.

² คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, Faculty of Nursing, Sakon Nakhon Rajabhat University.

³ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอตำบโนนสะอาด จังหวัดราชบุรี, Damneonsaduak District Public Health Office, Ratchaburi.

⁴ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร, Faculty of Public Health, Kasetsart University Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus.

* Corresponding author: Nichaporn.tipsing@gmail.com

พื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการป้องกันการใช้กัญชาในวัยรุ่น โดยพิจารณาถึงอิทธิพลของสื่อออนไลน์และความรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของวัยรุ่น

คำสำคัญ : การใช้กัญชา พฤติกรรมเสี่ยง สื่อออนไลน์ วัยรุ่น นครพนม

ABSTRACT

This study employed survey research to examine the current situations of cannabis use, cannabis information-seeking behaviors, and risk behaviors related to cannabis use among adolescents in Nakhon Phanom. The sample consisted of 579 lower secondary school students from two schools under the Nakhon Phanom Secondary Educational Service Area Office in academic year of 2024. The participants were selected using multistage sampling. Data were collected using a general information questionnaire, a media use and information-seeking behavior questionnaire, and a risk behavior assessment related to cannabis use among adolescent students. The data were analyzed using descriptive statistics.

The results revealed that 11 students (1.90%) had used cannabis in the past year. A total of 148 students (25.56%) had searched for information about the dangers of cannabis use. Among them, 316 students (54.58%) reported that they searched for such information in order to obtain new knowledge and information. The most frequently used source of information was online media, reported by 195 students (33.68%). The most frequently used platform was TikTok, reported by 81 students (27.46%). Most students were found to have a low risk of cannabis use (305 students; 52.68%), followed by very low risk (197 students; 34.02%), moderate risk (72 students; 12.44%), and high risk (5 students; 0.86%). The findings can serve as baseline information for developing preventive strategies for cannabis use among adolescents, particularly by considering the influence of online media and media literacy, which play a crucial role in adolescents' decision-making.

Keywords: Cannabis Use, Risk Behavior, Online Media, Adolescent, Nakhon Phanom.

บทนำ

การใช้กัญชาถือเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในระดับโลก ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาการใช้กัญชาทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ข้อมูลในปี พ.ศ. 2563 พบว่า

มีประชากรโลก อายุระหว่าง 15-64 ปี มากกว่าร้อยละ 4 หรือประมาณ 209 ล้านคน ที่เคยใช้กัญชาในรอบปีที่ผ่านมา เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2553 ที่มีจำนวนผู้ใช้ประมาณ 170 ล้านคน สะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของอัตราความชุกจากร้อยละ 3.8 เป็นร้อยละ 4.1 ภายในระยะเวลา 10 ปี (United

Nations Office on Drugs and Crime [UNODC.], 2022) ต่อมาในปี พ.ศ. 2565 พบว่าจำนวนผู้ใช้กัญชาเพิ่มขึ้นเป็น 228 ล้านคน และกัญชายังคงเป็นเป็นสารเสพติดที่มีการใช้มากที่สุดในโลก การเปลี่ยนแปลงนี้อาจสัมพันธ์กับหลายปัจจัย เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายควบคุมกัญชาในบางประเทศ การเข้าถึงที่ง่ายขึ้น และการรับรู้ของสังคมเกี่ยวกับการใช้กัญชาในเชิงนันทนาการและการแพทย์ ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวก่อให้เกิดความท้าทายต่อระบบสาธารณสุขในระดับโลก (Kalayasiri and Boonthae, 2023) ซึ่งสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC, 2024) ระบุว่าการใช้กัญชาในกลุ่มวัยรุ่นมากกว่าในกลุ่มผู้ใหญ่ และกำลังกลายเป็นพฤติกรรมที่พบได้ทั่วไปในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพและสังคมต่อไป

ปัญหาการใช้กัญชาเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับโลก โดยเฉพาะในบริบทของแต่ละประเทศที่มีแนวทาง นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาที่แตกต่างกันออกไป ประเทศไทยนับว่าเป็นกรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาอย่างรวดเร็วในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยมีเป้าหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถใช้กัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562 กฎหมายฉบับนี้ยังจัดให้กัญชาเป็นสารเสพติดให้โทษประเภท 5 แต่ได้เปิดช่องทางให้สามารถใช้กัญชาได้ในกรณีที่จำเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ การแพทย์ การรักษาผู้ป่วย หรือการศึกษาวิจัย (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562, 2562) ต่อมาในปี พ.ศ. 2563 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศปลดบางส่วนของพืชกัญชาออกจากการเป็นยาเสพติดให้โทษ ซึ่งรวมถึงเปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน ราก และใบที่ไม่มียอดหรือช่อดอก รวมทั้งสารสกัดที่มีสารแคนนาบินอยด์ (CBD)

ที่มีสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอยด์ (THC) ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563, 2563) การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นก้าวสำคัญในการเปิดโอกาสให้มีการใช้กัญชาในวงกว้างมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2564 ได้มีการออกกฎหมายที่อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปสามารถขออนุญาตปลูกกัญชาได้ โดยไม่จำเป็นต้องรวมตัวเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูกและใช้ประโยชน์จากกัญชามากขึ้น (กฎหมาย การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา พ.ศ. 2564, 2564) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2565 เมื่อประเทศไทยได้ "ปลดล็อก" กัญชาเพื่อ "นันทนาการ" อย่างถูกกฎหมาย ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและก้าวกระโดด เพียง 3 ปีหลังจากการอนุญาตใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศแรกในเอเชียที่อนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อนันทนาการได้อย่างถูกกฎหมาย

การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงทิศทางนโยบายของรัฐบาลไทยที่มุ่งส่งเสริมการใช้กัญชาทั้งเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ เศรษฐกิจ และนันทนาการ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ย่อมนำมาซึ่งความท้าทายในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการควบคุม การบังคับใช้กฎหมาย ผลกระทบต่อสังคม และสาธารณสุข โดยเฉพาะในด้านสาธารณสุขนั้น มีการศึกษาชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของการใช้กัญชาที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน หลังจากการทำให้ถูกกฎหมาย จากการศึกษาแนวโน้มการใช้กัญชาก่อนและหลังการทำให้ถูกกฎหมายในประเทศไทย พบว่าความชุกของการใช้กัญชาในรอบปีที่ผ่านมา ของประชากรไทยอายุ 18-65 ปี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.2 ในปี พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 2.5 ในปี พ.ศ. 2563 และ ร้อยละ 4.2 ในปี พ.ศ. 2564 เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นอายุ 18-19 ปี พบความชุกของการใช้กัญชาเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ

0.9 ในปี พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 2.0 ในปี พ.ศ. 2563 และ ร้อยละ 2.2 ในปี พ.ศ. 2564 (Kalayasiri and Boonthae, 2023) และการศึกษาสถานการณ์การใช้กัญชาในเยาวชนไทย อายุ 12-24 ปี ภายหลังการปรับปรุงกฎหมาย โดยเป็นการเก็บข้อมูลสามครั้งทั่วประเทศ ในช่วงกัญชาผิดกฎหมาย พ.ศ. 2559 ช่วยกัญชาทางการแพทย์ พ.ศ. 2562 และช่วง กัญชาถูกกฎหมาย พ.ศ. 2565 พบว่าเยาวชนมีพฤติกรรม การใช้กัญชา ร้อยละ 2.78 ในปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 3.05 ในปี พ.ศ. 2562 และ ร้อยละ 4.82 ในปี พ.ศ. 2565 โดยในช่วงกัญชาถูกกฎหมาย มีอัตราการใช้กัญชาเพิ่มขึ้น จากช่วงกัญชาถูกกฎหมาย ตามกลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน ประถมศึกษาตอนปลาย เพิ่มขึ้น 4.4 เท่า กลุ่มนักเรียนมัธยมต้น เพิ่มขึ้น 5.5 เท่า และกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษาตอนต้น (ปวช.) เพิ่มขึ้น 2.7 เท่า (มานพ คณะโต และคณะ, 2565)

จากข้อมูลสถิติแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการใช้กัญชาในกลุ่มวัยรุ่นทั้งในระดับโลกและในประเทศไทย ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากสมองของวัยรุ่นยังอยู่ในช่วงของการเจริญเติบโตและมีความเปราะบาง การใช้กัญชาในปริมาณมากเกินไปจึงส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นได้ในหลายมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม-พฤติกรรม โดยผลกระทบด้านร่างกาย พบว่า โครงสร้างและการทำงานของสมอง โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจำ การเรียนรู้ และการตัดสินใจ (Volkow et al., 2016) วัยรุ่นที่ใช้กัญชาเป็นประจำมีปริมาตรสมองส่วนฮิปโปแคมปัสลดลง ซึ่งส่งผลต่อความจำระยะสั้นและระยะยาว (Batalla et al., 2013) นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้กัญชาในวัยรุ่นอาจส่งผลให้ระดับเชาว์ปัญญา (IQ) ลดลงอย่างถาวรได้ (Meier et al., 2012) สำหรับผลกระทบด้านจิตใจ พบว่า กัญชาเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นที่มีความเปราะบางทางพันธุกรรม การใช้กัญชาอย่างหนักในวัยรุ่นเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคจิตเภทได้ถึง 5 เท่า

(Di Forti et al., 2019) นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กัญชาและการเกิดภาวะซึมเศร้า โดยวัยรุ่นที่ใช้กัญชาเป็นประจำมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 37 (Gobbi et al., 2019) และผลกระทบด้านสังคม-พฤติกรรม พบว่า การใช้กัญชาส่งผลต่อการตัดสินใจและการควบคุมตนเอง ทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการใช้สารเสพติดชนิดอื่น (Raymond et al., 2020) นอกจากนี้ ยังพบว่า วัยรุ่นที่ใช้กัญชาเป็นประจำมีแนวโน้มที่จะมีผลการเรียนต่ำ และมีโอกาสออกจากโรงเรียนกลางคันสูงกว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน (Silins et al., 2014)

จากข้อมูลและการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการใช้กัญชาในวัยรุ่นส่งผลกระทบอย่างมากต่อวัยรุ่น สถานการณ์นี้จึงเป็นความท้าทายที่สำคัญของจังหวัดนครพนม เนื่องจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 จังหวัดได้กำหนดนโยบายการพัฒนาสู่การเป็นเมืองต้นแบบการยกระดับเศรษฐกิจและการแพทย์ด้วยกัญชา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ เนื่องจากทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้กัญชาอย่างเสรี และประชาชนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีความเสี่ยงสูง นอกจากนี้ ยังไม่พบว่ามีการศึกษาสถานการณ์การใช้กัญชาอย่างเป็นระบบในกลุ่มวัยรุ่นของจังหวัดนครพนม ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาในวัยรุ่นนครพนม โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง นครกัญชาปลอดภัย: การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรอบรู้เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชาในวัยรุ่นนครพนม ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรอบรู้เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับกลุ่มวัยรุ่นนครพนม ในบริบทของนโยบายกัญชาเสรีในประเทศไทย ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปพัฒนาแนวทางในการป้องกันการใช้กัญชาในวัยรุ่นได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้
กัญชา พฤติกรรมการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับกัญชา และ
พฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาในวัยรุ่นนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นครพนม ปีการศึกษา 2567

กลุ่มตัวอย่าง คือ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของ 2 โรงเรียนที่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครพนม
ปีการศึกษา 2567 จำนวน 579 คน เนื่องจากการศึกษานี้
เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ทั้งเชิงสำรวจ
และเชิงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงคำนวณ
จากโครงการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
โดยใช้โปรแกรม G*Power กำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ
.161 (สุกฤตา สวนแก้ว และศิวพร อึ้งวัฒนา, 2564)
ค่ากำลังทดสอบ (power of the test) เท่ากับ .95 และ
ระดับนัยสำคัญ (α) เท่ากับ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 491 คน และเพื่อป้องกันการไม่สมบูรณ์ของข้อมูล
จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 เป็นจำนวน 98 คน
ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 589 คน สำหรับการศึกษา
เชิงสำรวจนี้ ได้ตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้สูตรของ
Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน
5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน ดังนั้น
กลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้ข้างต้นจึงเพียงพอ และในการสุ่ม
ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1
แบ่งโรงเรียนตามพื้นที่การปกครองเป็น 2 กลุ่ม คือ ในเขต
เทศบาลและนอกเขตเทศบาล แล้วสุ่มเลือกกลุ่มละ 1 แห่ง
รวม 2 โรงเรียน และขั้นที่ 2 สุ่มนักเรียนจากแต่ละโรงเรียน
ตามสัดส่วน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ภายหลังการเก็บ

รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 579
ชุด ซึ่งเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็น
แบบให้เลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ เพศ
อายุ ระดับชั้นที่ศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ย รายได้ของ
ครอบครัวต่อเดือน ค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อวัน ความเพียงพอ
ของค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อวัน สถานภาพสมรสของบิดาและ
มารดา ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยใน
ปัจจุบัน การเล่นเกมออนไลน์ในช่วง 1 ปี ที่ผ่านมา และการ
ใช้กัญชาในช่วง 1 ปี ที่ผ่านมา

2. แบบสอบถามพฤติกรรมการแสวงหา
ข้อมูลและการใช้สื่อ มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ จำนวน
5 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ การค้นหาข้อมูล
เกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชาในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา
ความถี่ของการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้
กัญชา วัตถุประสงค์ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจาก
การใช้กัญชา แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับ
อันตรายจากการใช้กัญชา และสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการค้นหา
ข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชา

3. แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้
กัญชาของนักเรียนวัยรุ่น พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย จากการ
ทบทวนวรรณกรรม มีจำนวนทั้งหมด 19 ข้อ ลักษณะ
คำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ จริง
ที่สุด (5 คะแนน) จริง (4 คะแนน) ไม่แน่ใจ (3 คะแนน) ไม่
จริง (2 คะแนน) และไม่จริงเลย (1 คะแนน) คะแนนรวมสูง
หมายถึง มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชามาก และคะแนน
รวมน้อย หมายถึง มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาน้อย
แบบประเมินฉบับนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่ามีค่าดัชนีความตรงตาม
เนื้อหา (Content Validity Index [CVI]) เท่ากับ 1.00 และ
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินไปใช้กับนักเรียนที่
มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .89

การพิทักษ์สิทธิ การวิจัยครั้งนี้ ได้รับอนุมัติจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัย นครพนม เอกสารรับรองเลขที่ 155/2567 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2567 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัย รวมถึง ผู้ปกครอง ได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และสิทธิ ของกลุ่มตัวอย่างก่อนลงนามในหนังสือยินยอมเข้าร่วมการ วิจัย ซึ่งการดำเนินการทั้งหมดเป็นไปด้วยความสมัครใจ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ และนำเสนอผลการวิจัยใน ภาพรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ภายหลังได้รับอนุมัติ จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยทำหนังสือยื่นต่อ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนใน สังเกต เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัย ประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ที่ได้รับ มอบหมาย เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัย นัดหมายวันและ เวลาในการเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของ การดำเนินการ สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวม ข้อมูล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม พ.ศ. 2568 สำหรับการ ชี้แจงรายละเอียดต่อผู้ปกครองนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ส่งเอกสารชี้แจงรายละเอียดการวิจัย ตลอดจนสิทธิของกลุ่ม ตัวอย่างให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้า เมื่อผู้ปกครองและ นักเรียนยินดีเข้าร่วมการวิจัยและลงนามในเอกสารแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ใช้เวลาคนละประมาณ 30 นาที โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติบรรยายในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

นักเรียนจำนวน 579 คน ประกอบด้วยนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 200 คน (ร้อยละ 34.54) มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 181 คน (ร้อยละ 31.26) และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 198 คน (ร้อยละ 34.20) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 375 คน (ร้อยละ 64.77) มีอายุเฉลี่ย 13.94 ปี (S.D. = 0.84) โดยส่วนใหญ่อายุ 13 ปี (ร้อยละ 37.13) มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.47 (S.D. = 0.50) มี ผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50-4.00 จำนวน 331 คน (ร้อยละ 57.17) และส่วนใหญ่ มีการเล่นเกมออนไลน์ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 449 คน (ร้อยละ 77.55)

นักเรียนส่วนใหญ่ รายงานว่า ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ ต่อวัน มีความเพียงพอ จำนวน 510 คน (ร้อยละ 88.08) โดยค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับต่อวันเฉลี่ย 71.51 บาท (S.D. = 64.80) และรายได้เฉลี่ยของครอบครัวอยู่ที่ 11,969.87 บาทต่อเดือน (S.D. = 11,952.70) สำหรับข้อมูล เกี่ยวกับครอบครัวและที่อยู่อาศัยนั้น นักเรียนส่วนใหญ่มี บิดามารดาอยู่ด้วยกัน จำนวน 359 คน (ร้อยละ 62.00) และนักเรียนเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่บ้าน จำนวน 554 คน (ร้อยละ 95.68) โดยอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา จำนวน 320 คน (ร้อยละ 55.27)

2. พฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชา

นักเรียนจำนวน 148 คน (ร้อยละ 25.56) เคย ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชาในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา โดยมีนักเรียนที่ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับ อันตรายจากการใช้กัญชาทุกวัน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.52) 4-6 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 23 คน (ร้อยละ 3.97) 1-3 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 94 คน (ร้อยละ 16.23) และ ไม่มีการค้นหาเลยหรือความถี่น้อยมาก จำนวน 459 คน (ร้อยละ 79.27) (Table 1) เมื่อวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของ การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชา พบว่า ส่วนใหญ่ ค้นหาข้อมูลเพื่อให้ได้รับข้อมูลและความรู้ใหม่ จำนวน 316 คน (ร้อยละ 54.58) รองลงมา คือ เพื่อ ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้กัญชา จำนวน

123 คน (ร้อยละ 21.24) เพื่อประกอบการเรียน จำนวน 84 คน (ร้อยละ 14.51) เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 5.01) และเพื่อนำไปพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนอื่น จำนวน 27 คน (ร้อยละ 4.66) (Table 2)

ผลการวิเคราะห์แหล่งข้อมูลที่นักเรียนใช้ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชา โดยพิจารณาจากควมถี่ของการค้นหาข้อมูลผ่านแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พบว่า แหล่งข้อมูลที่นักเรียนใช้ในลำดับบ้อยถึงเป็นประจำ (รวมความถี่ “บ่อย” และ “เป็นประจำ”) เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ สื่อออนไลน์ (ร้อยละ 33.68) สื่อสิ่งพิมพ์ (ร้อยละ 18.48) ครู (ร้อยละ 18.82) ผู้ปกครอง (ร้อยละ 17.27) และผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ 13.12) ตามลำดับ (Table 3) เมื่อพิจารณาเฉพาะการค้นหาข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า แพลตฟอร์มที่นักเรียนใช้ในลำดับบ้อยถึงเป็นประจำ เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ TikTok (ร้อยละ 27.46) Facebook (ร้อยละ 16.58) YouTube (ร้อยละ 13.99) เว็บไซต์ (ร้อยละ

12.61) Instagram (ร้อยละ 9.67) X(twitter) (ร้อยละ 5.18) และ Line (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ (Table 4)

3. สถานการณ์การเกี่ยวกับการใช้กัญชา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียน จำนวน 579 คน มีการใช้กัญชาในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 11 คน (ร้อยละ 1.90) ในขณะที่ นักเรียนจำนวน 568 คน (ร้อยละ 98.10) ไม่มีการใช้กัญชาในช่วงเวลาดังกล่าว

4. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชา

คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาของนักเรียน มีค่าระหว่าง 19-79 คะแนน (Mean = 34.61, S.D. = 10.89) เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชา พบว่ามีความเสี่ยงน้อยมาก จำนวน 197 คน (ร้อยละ 34.02) เสี่ยงน้อย จำนวน 305 คน (ร้อยละ 52.68) เสี่ยงปานกลาง จำนวน 72 คน (ร้อยละ 12.44) และเสี่ยงมาก จำนวน 5 คน (ร้อยละ 0.86) (Table 5)

Table 1 Frequency and Percentage Distribution of Search Behavior for Cannabis Risk Information (n = 579)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชาในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา		
ใช่	148	25.56
ไม่ใช่	431	74.44
ความถี่ของการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชา		
ไม่เลย	459	79.27
1-3 วันต่อสัปดาห์	94	16.23
4-6 วันต่อสัปดาห์	23	3.97
ทุกวัน	3	0.52

Table 2 Frequency and Percentage Distribution of Purposes for Searching Cannabis Risk Information (n = 579)

วัตถุประสงค์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อให้ได้รับข้อมูล และความรู้ใหม่ ๆ	316	54.58
เพื่อประกอบการเรียน	84	14.51
เพื่อนำไปพูดคุย และแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น	27	4.66
เพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้กัญชา	123	21.24
เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	29	5.01

Table 3 Frequency and Percentage Distribution of Information Sources Used for Searching Cannabis Risk Information (N = 579)

แหล่งข้อมูล	เป็นประจำ n (%)	บ่อย n (%)	ปานกลาง n (%)	น้อย n (%)	น้อยที่สุด n (%)
ครู	30 (5.18)	79 (13.64)	162 (27.98)	106 (18.31)	202 (34.89)
ผู้ปกครอง	38 (6.56)	62 (10.71)	165 (28.50)	121 (20.90)	193 (33.33)
ผู้เชี่ยวชาญ/บุคลากรทางการแพทย์	18 (3.11)	58 (10.02)	143 (24.70)	139 (24.01)	221 (38.17)
สื่อสิ่งพิมพ์	32 (5.53)	75 (12.95)	152 (26.25)	136 (23.49)	184 (31.78)
สื่อออนไลน์	67 (11.57)	128 (22.11)	157 (27.12)	107 (18.48)	120 (20.73)

Table 4 Frequency and Percentage Distribution of Online Platforms Used for Searching Cannabis Risk Information (N = 579)

แหล่งข้อมูล	เป็นประจำ n (%)	บ่อย n (%)	ปานกลาง n (%)	น้อย n (%)	น้อยที่สุด n (%)
เว็บไซต์ (Website)	15 (2.59)	58 (10.02)	139 (24.01)	136 (23.49)	231 (39.90)
ไลน์ (Line)	5 (0.86)	17 (2.94)	72 (12.44)	152 (26.25)	333 (57.51)
เฟซบุ๊ก (Facebook)	23 (3.97)	73 (12.61)	151 (26.08)	112 (19.34)	220 (38.00)
เอ็กซ์ (X)/ทวิตเตอร์ (Twitter)	3 (0.52)	27 (4.66)	55 (9.50)	122 (21.07)	372 (64.25)
อินสตาแกรม (Instagram)	12 (2.07)	44 (7.60)	91 (15.72)	153 (26.42)	279 (48.19)
ติ๊กต็อก (TikTok)	52 (8.98)	107 (18.48)	133 (22.97)	116 (20.03)	171 (29.53)
ยูทูบ (YouTube)	25 (4.32)	56 (9.67)	125 (21.59)	129 (22.28)	244 (42.14)

Table 5 Frequency and Percentage Distribution by Level of Cannabis Use Risk Behavior (N = 579)

ระดับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เสี่ยงน้อยมาก	197	34.02
เสี่ยงน้อย	305	52.68
เสี่ยงปานกลาง	72	12.44
เสี่ยงมาก	5	0.86

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนจำนวน 579 มีการใช้กัญชาในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา เพียง 11 คน (ร้อยละ 1.90) สำหรับระดับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับเสี่ยงน้อย (ร้อยละ 52.68)

รองลงมา คือ เสี่ยงน้อยมาก (ร้อยละ 34.02) เสี่ยงปานกลาง (ร้อยละ 12.44) และเสี่ยงมาก (ร้อยละ 0.86) ซึ่งต่ำกว่า งานวิจัยที่ผ่านมาของมานพ คณะโต และคณะ (2565) ที่เก็บ ข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2565 พบว่าเยาวชนไทย อายุ 12-25 ปี มีพฤติกรรมการใช้กัญชาในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ

4.82 โดยค่าสูงสุดอยู่ในกลุ่มอายุ 24 ปี ร้อยละ 7.96 และต่ำสุดที่กลุ่มอายุ 12 ปี ร้อยละ 2.11 เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุที่ใกล้เคียงกับการวิจัยครั้งนี้ พบว่าเยาวชนไทยอายุ 13-15 ปี มีการใช้กัญชาในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 2.88, 3.00 และ 2.23 ตามลำดับ และการวิจัยของ Wang and Wang (2023) ที่ศึกษาการใช้กัญชาของวัยรุ่นอายุ 12-17 ปี ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลางทั่วโลก โดยใช้ข้อมูลการสำรวจตั้งแต่ พ.ศ.2555 - 2565 พบการอัตราการใช้กัญชาในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 12-17 ปี เฉลี่ยรวมร้อยละ 4.3 เมื่อพิจารณาเฉพาะประเทศไทย พบว่ามีอัตราการใช้กัญชาถึง ร้อยละ 5.8 การที่ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีการใช้กัญชา ต่ำกว่าการศึกษาอื่น ๆ อาจเนื่องจากบริบทของการศึกษาแตกต่างกัน โดยการวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ในระบบการศึกษาปกติซึ่งมีปัจจัยปกป้องหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมของการเรียนที่นักเรียนอยู่ภายใต้การดูแลและกำกับของครูและระบบของการจัดการศึกษาที่มีโครงสร้างและเป้าหมายที่ชัดเจน นอกจากนี้ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.17) มีผลการเรียนอยู่ระหว่าง 3.50-4.00 ซึ่งอยู่ในระดับดีเยี่ยม แสดงให้เห็นถึงความสามารถทางการเรียนที่ดี จึงอาจทำให้มีความเสี่ยงต่อการใช้กัญชาต่ำ ประกอบกับ นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัว และส่วนหนึ่งสามารถพูดคุยและขอข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชาจากผู้ปกครองได้ จึงอาจจะเป็นปัจจัยปกป้องที่ช่วยลดโอกาสให้นักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการใช้กัญชา อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยที่พบว่า มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงปานกลางและเสี่ยงมาก รวมกันร้อยละ 13.30 แม้จะเป็นสัดส่วนที่น้อย แต่เป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด เนื่องจากมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่การใช้กัญชาจริงหรือเพิ่มระดับความเสี่ยงได้ในอนาคต (Libuy, Ibanez and Mundt, 2020; Torrejón- Guirado, Lima-Serrano, Mercken and de Vries, 2023; Wellman, O'Loughlin, Sylvestre, Dugas and O'Loughlin, 2022) จึงควรมีการคัดกรองและติดตามพฤติกรรมเสี่ยงอย่างเป็นระบบใน

สถานศึกษา ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่น เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงและเสริมสร้างปัจจัยป้องกันที่จะช่วยยับยั้งไม่ให้กลุ่มเสี่ยงพัฒนาไปสู่พฤติกรรมการใช้กัญชาจริงในอนาคต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ ไม่ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชาเลย ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา แต่ยังมีนักเรียนประมาณ 1 ใน 4 ที่แสดงความสนใจในการค้นหาข้อมูล โดยส่วนใหญ่ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชาเพื่อให้ได้รับข้อมูลและความรู้ใหม่และประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้กัญชา ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนเห็นความสำคัญของการมีข้อมูลที่ถูกต้องก่อนการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม การที่มีนักเรียนค้นหาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ถึงร้อยละ 21.24 เป็นสัญญาณเตือนว่านักเรียนบางส่วนที่กำลังพิจารณาหรือมีความเสี่ยงที่จะใช้กัญชา

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า สื่อออนไลน์เป็นแหล่งข้อมูลหลักที่นักเรียนใช้มากที่สุด สะท้อนพฤติกรรมของวัยรุ่นในยุคดิจิทัล ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ซึ่งข้อมูลที่เข้าถึงได้นั้นอาจมีได้ทั้งข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่มิได้รับการตรวจสอบให้ถูกต้อง สำหรับแพลตฟอร์มที่นักเรียนนิยมใช้มากที่สุดในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชา ได้แก่ TikTok รองลงมา คือ Facebook และ YouTube ซึ่งการที่ TikTok ได้รับความนิยมสูงสุด อาจเนื่องมาจากมีลักษณะของภาพเคลื่อนไหว น่าสนใจเนื้อหาสั้น และเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของวัยรุ่นยุคใหม่ที่มีช่วงความสนใจสั้น และต้องการเนื้อหาที่รวดเร็ว จากผลการสำรวจในสหรัฐอเมริกา พบว่าวัยรุ่นอายุ 13-17 ปี ใช้งาน TikTok ถึงร้อยละ 63 (Faverio and Sidoti, 2024) และ 1 ใน 3 ของกลุ่ม Gen Z หันมาใช้สื่อออนไลน์ในการค้นหาข้อมูลสุขภาพมากกว่าปรึกษาผู้ให้บริการสุขภาพ (Lau, Srinakaran, Aalfs, Zhao and Palermo, 2024) อย่างไรก็ตาม การใช้ TikTok เป็นแหล่งข้อมูลหลักมีทั้งโอกาสและความเสี่ยง โดยในด้าน

โอกาสนั้น TikTok มีศักยภาพในการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้องไปยังวัยรุ่นได้อย่างกว้างขวาง หากพัฒนาเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบที่เหมาะสม ส่วนในด้านความเสี่ยง วัยรุ่นอาจจะได้รับข้อมูลที่บิดเบือนหรือไม่ถูกต้อง เนื่องจากผู้ใช้ทั่วไปสามารถสร้างเนื้อหาได้อย่างอิสระโดยไม่ผ่านการตรวจสอบ และลักษณะเนื้อหาที่สั้นอาจขาดรายละเอียดสำคัญ นอกจากนี้ ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แหล่งข้อมูลบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญ เป็นแหล่งข้อมูลที่นักเรียนใช้ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้กัญชาน้อยมาก แสดงให้เห็นถึงช่องว่างในการสื่อสารข้อมูลทางสุขภาพระหว่างวัยรุ่นกับผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเนื่องมาจากวัยรุ่นอยู่ในช่วงวัยที่ต้องการสร้างความเป็นตัวของตัวเอง และต้องการพื้นที่ส่วนตัว ทำให้วัยรุ่นมีขอบเขตของข้อมูลที่ควรแบ่งปันและควรปกปิด โดยเฉพาะในเรื่องที่ละเอียดอ่อน วัยรุ่นมักเลือกที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลการใช้สารเสพติดต่อผู้ปกครองและครู เนื่องจากกลัวถูกลงโทษ กลัวถูกควบคุม และกลัวทำให้ความสัมพันธ์เสียหาย (ปภารณ ไชยหาญชาญชัย, 2558; Metzger et al., 2021 as cited in Blyth et al., 2025) ผลกระทบจากช่องว่างการสื่อสารนี้ ทำให้วัยรุ่นอาจได้รับข้อมูลที่ผิดจากแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถือ สูญเสียโอกาสได้รับคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ ขาดการคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงในระยะเริ่มต้น และอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้กัญชา ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและหาแนวทางแก้ไขต่อไป

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้อ้างอิงได้เฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในบริบทสถานศึกษาของรัฐ ไม่สามารถนำไปอ้างอิงกับกลุ่มวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา นักเรียนโรงเรียนเอกชน หรือวัยรุ่นที่หลุดจากระบบการศึกษา ซึ่งอาจมีบริบทและปัจจัยเสี่ยงที่แตกต่างกัน

2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบสอบถามรายงานตนเอง อาจมีโอกาสเกิดการรายงานต่ำกว่าความเป็นจริง โดยเฉพาะพฤติกรรมที่มีการตีตราทางสังคม เช่น ประสบการณ์การใช้กัญชา และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชา เป็นต้น

3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย จึงยังไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์หรือทำนายพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาจากปัจจัยต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการพยาบาล

1.1 การป้องกันระดับปฐมภูมิ (Primary prevention) ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อป้องกันการใช้กัญชา ที่เน้นให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับกัญชา และอันตรายจากการใช้กัญชา การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ทักษะการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับกัญชาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการตัดสินใจป้องกันอันตรายจากกัญชา โดยใช้สื่อการสอนดิจิทัล ที่นำเสนอเนื้อหาสั้น ๆ น่าสนใจ และเข้าถึงง่าย พัฒนาเนื้อหาที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับแพลตฟอร์ม ควบคุมไปกับการส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ รวมทั้งสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกัญชา

1.2 การป้องกันระดับทุติยภูมิ (Secondary prevention) ควรมีการประเมินและคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาของนักเรียนเป็นระยะ และให้คำปรึกษารายบุคคลในนักเรียนที่มีความเสี่ยงและนักเรียนที่เคยใช้กัญชา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น

1.3 การป้องกันระดับตติยภูมิ (Tertiary prevention) ควรมีการติดตามและประเมินผลนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาและนักเรียนที่เคยใช้กัญชาอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาระบบการดูแลและสนับสนุนครอบครัว ครู และเพื่อนร่วมชั้น ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้กัญชา

2. ด้านการวิจัย ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้กัญชาในวัยรุ่น การศึกษาสถานการณ์การใช้สารเสพติดชนิดอื่น ๆ ที่พบว่ามี การใช้มากขึ้นในปัจจุบัน เช่น กระท่อม บุหรี่ไฟฟ้า เป็นต้น และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่นอกระบบ กลุ่มนักเรียนโรงเรียนเอกชน และกลุ่มวัยรุ่นที่หลุดจากระบบ

เพื่อให้ได้ภาพรวมของสถานการณ์ของวัยรุ่นนครพนม ครอบคลุมมากขึ้น ตลอดจนการพัฒนาโปรแกรมป้องกันการ ใช้กัญชาในวัยรุ่น และการทดสอบประสิทธิภาพของ โปรแกรมอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง การขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา พ.ศ. 2564. (2564, 26 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 138 ตอน 79 ก, หน้า 1-38.
- ปภาภรณ์ ไชยหาญชาญชัย. (2558). การรับรู้ถึงความใกล้ชิดกับพ่อแม่และการเปิดเผยตนเองของลูกในวัยรุ่น. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 33(2), 107-120.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563. (2563, 14 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 290 ง, หน้า 33-34.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่7) พ.ศ. 2562. (2562, 18 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอน 19 ก, หน้า 1-17.
- มานพ คณะโต, พูนรัตน์ ลียติกุล, และรังสิยา วงศ์อุปปา. (2565). สถานการณ์กัญชาในเยาวชนไทย หลังการปรับปรุงกฎหมาย. *วารสารสำนักงาน ป.ป.ส.*, 38(2), 45-57.
- สุกฤตา สวนแก้ว และศิวพร อึ้งวัฒนา. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น ตำบลหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนาสุขภาพปทุมธานีและสาธารณสุข*, 2(3), 105-117.
- Batalla, A., Bhattacharyya, S., Yücel, M., Fusar-Poli, P., Crippa, J. A., Nogué, S., Torrens, M., Pujol, J., Farré, M. and Martin-Santos, R. (2013). Structural and functional imaging studies in chronic cannabis users: A systematic review of adolescent and adult findings. *PLOS One*, 8(2), Article e55821. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0055821>
- Blyth, S. H., Dontha, M., Chitty, T., Patel, H., Kemp, E. and Pelham, W. E. III. (2025). *To whom, why, and in what contexts adolescents share information about their substance use: A scoping review of what we know* [Preprint]. OSF Preprints. <https://doi.org/10.31234/osf.io/tck9e>
- Di Forti, M., Quattrone, D., Freeman, T. P., Tripoli, G., Gayer-Anderson, C., Quigley, H., Rodriguez, V., Jongsma, H. E., Ferraro, L., La Cascia, C., La Barbera, D., Tarricone, I., Berardi, D., Szöke, A., Arango, C., Tortelli, A., Velthorst, E., Bernardo, M., Del-Ben, C. M., ...Murray, R. M. (2019). The contribution of cannabis use to variation in the incidence of psychotic disorder across Europe (EU-GEI): A multicentre case-control study. *The Lancet Psychiatry*, 6(5), 427-436. [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(19\)30048-3](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(19)30048-3)

- Faverio, M. and Sidoti, O. (2024). *Teens, social media and technology 2024*. Pew Research Center.
<https://www.pewresearch.org/internet/2024/12/12/teens-social-media-and-technology-2024/>
- Gobbi, G., Atkin, T., Zytynski, T., Wang, S., Askari, S., Boruff, J., Ware, M., Marmorstein, N., Cipriani, A., Dendukuri, N. and Mayo, N. (2019). Association of cannabis use in adolescence and risk of depression, anxiety, and suicidality in young adulthood: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Psychiatry*, 76(4), 426-434. <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2018.4500>
- Lau, N., Srinakaran, K., Aalfs, H., Zhao, Z. and Palermo, T. M. (2024). TikTok and teen mental health: An analysis of user-generated content and engagement. *Journal of Pediatric Psychology*, 50(1), 63-75.
<https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsae039>
- Libuya, N., Ibáñez, C. and Mundt, A. P. (2020). Factors related to an increase of cannabis use among adolescents in Chile: National school based surveys between 2003 and 2017. *Addictive Behaviors Reports*, 11, Article 100260. <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2020.100260>
- Kalayasiri, R. and Boonthae, S. (2023). Trends of cannabis use and related harms before and after legalization for recreational purpose in a developing country in Asia. *BMC Public Health*, 23(1), Article 911.
<https://doi.org/10.1186/s12889-023-15883-6>
- Meier, M. H., Caspi, A., Ambler, A., Harrington, H., Houts, R., Keefe, R. S., McDonald, K., Ward, A., Poulton, R., and Moffitt, T. E. (2012). Persistent cannabis users show neuropsychological decline from childhood to midlife. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 109(40), E2657-E2664.
<https://doi.org/10.1073/pnas.1206820109>
- Raymond, D. R., Paneto, A., Yoder, K. K., O'Donnell, B. F., Brown, J. W., Hetrick, W. P. and Newman, S. D. (2020). Does chronic cannabis use impact risky decision-making: An examination of fMRI activation and effective connectivity? *Frontiers Psychiatry*, 11, Article 599256.
<https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.599256>
- Silins, E., Horwood, L. J., Patton, G. C., Fergusson, D. M., Olsson, C. A., Hutchinson, D. M., Spry, E., Toumbourou, J. W., Degenhardt, L., Swift, W., Coffey, C., Tait, R. J., Letcher, P., Copeland, J. and Mattick, R. P. (2014). Young adult sequelae of adolescent cannabis use: an integrative analysis. *The Lancet Psychiatry*, 1(4), 286-293. [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(14\)70307-4](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(14)70307-4)
- Torrejón- Guirado, M. -C., Lima-Serrano, M., Mercken, L. and de Vries, H. (2022). Which factors are associated with cannabis use among adolescents in Andalusia? An application of the I-Change model. *Journal of Nursing Scholarship*, 55(3), 739-750. <https://doi.org/10.1111/jnu.12806>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). *World drugs report 2022*. Vienna: United Nations.

- United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *World drug report 2024: Harms of world drug problem continue to mount amid expansions in drug use and markets*.
https://www.unodc.org/unodc/press/releases/2024/June/unodc-world-drug-report-2024_-harms-of-world-drug-problem-continue-to-mount-amid-expansions-in-drug-use-and-markets.html
- Volkow, N. D., Swanson, J. M., Evins, A. E., DeLisi, L. E., Meier, M. H., Gonzalez, R., Bloomfield, M. A., Curran, H. V. and Baler, R. (2016). Effects of cannabis use on human behavior, including cognition, motivation, and psychosis: A review. *JAMA Psychiatry*, 73(3), 292-297.
<https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2015.3278>
- Wang, Q. and Wang, H. (2023). Cannabis and tobacco use among adolescents aged 12-17 years from 16 low- and middle-income countries. *Journal of Global Health*, 13, Article 04066.
<https://doi.org/10.7189/jogh.13.040667>
- Wellman, R. J., O'Loughlin, E. K., Sylvestre, M-P, Dugas, E. N. and O'Loughlin, J. L. (2023). Factors associated with cannabis use in early adolescence. *Health Promotion and Chronic Disease Prevention in Canada*, 43(1), 14-26. <https://doi.org/10.24095/hpcdp.43.1.02>